

THE WAR MUST GO ON

**DYNAMIKA WOJNY W UKRAINIE
I JEJ REPERKUSJE
DLA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI**

**POD REDAKCJĄ
ARTURA GRUSZCZAKA**

THE WAR MUST GO ON

Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje
dla bezpieczeństwa Polski

SOCIETAS

seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY

138

THE WAR MUST GO ON

Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje
dla bezpieczeństwa Polski

pod redakcją
Artura Gruszcza

Kraków 2023

Artur Gruszcza

Uniwersytet Jagielloński

 <https://orcid.org/0000-0002-3450-8377>

 artur.gruszcza@uj.edu.pl

© Copyright by individual authors, 2023

Recenzent

dr hab. Daniel Boćkowski, prof. UwB

Opracowanie redakcyjne

Magdalena Gibiec

Projekt okładki

Marta Jaszcza

ISBN 978-83-8138-880-1

<https://doi.org/10.12797/9788381388801>

Autor zdjęcia na okładce: Yarohork (Adobe Stock)

Publikacja dofinansowana przez Instytut Nauk Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych UJ

Licencja: CC-BY-SA-4.0

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

ARTUR GRUSZCZAK	
Wprowadzenie	7

CZĘŚĆ I WOJNA W UKRAINIE

ARTUR GRUSZCZAK	
Kilka uwag o strategicznym wymiarze wojny w Ukrainie	13
ADRIAN TYSZKIEWICZ	
Konflikt rosyjsko-ukraiński jako czynnik nowej dwublokowej rywalizacji	23
PAWEŁ FRANKOWSKI	
Konsekwencje wojny rosyjsko-ukraińskiej dla gospodarki światowej	33
DOMINIKA DZIWIŚ, BŁAŻEJ SAJDUK	
Rosyjska inwazja na Ukrainę a przyszłość cyberwojny – wnioski w rocznicę „specjalnej operacji wojskowej”	43
MAREK CZAJKOWSKI	
<i>Against All Odds</i> . Po co Rosji Ukraina?	53
PIOTR BAJOR	
Ukraina w obliczu rosyjskiej agresji – polityka i strategia	65
MYKHAILO VOLOKHAI	
Rosyjskie „gadające głowy” ukraińskiej polityki w czasach wojny	75
PIOTR ORŁOWSKI	
Działania sił specjalnych Ukrainy i Federacji Rosyjskiej podczas konfliktu w Ukrainie	85

CZĘŚĆ II
SKUTKI KONFLIKTU W UKRAINIE DLA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI

DARIUSZ KOZERAWSKI	
Konflikt zbrojny w Ukrainie – reperkusje dla zdolności militarnych Polski.....	97
BOGDAN KOSOWSKI	
System zarządzania kryzysowego sfery cywilnej RP w obliczu wojny w Ukrainie.....	107
WIKTOR HEBDA	
Rosyjska agresja militarna na Ukrainę a bezpieczeństwo energetyczne Polski	115
ARKADIUSZ NYZIO	
Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę a bezpieczeństwo wewnętrzne Polski.....	125
MATEUSZ KOLASZYŃSKI	
Bezpieczeństwo wywiadowcze Polski po 24 lutego 2022 roku.....	137
BIOGRAMY	147
INDEKS.....	151

ARTUR GRUSZCZAK

KILKA UWAG O STRATEGICZNYM WYMIARZE WOJNY W UKRAINIE

ABSTRAKT

Niniejszy rozdział zawiera kilka spostrzeżeń dotyczących wybranych strategicznych aspektów wojny w Ukrainie. Podnosi kwestie wrogości Rosji w stosunku do Zachodu oraz wsparcia dla niej ze strony antyzachodnich krajów rozwijających się. Akcentuje znaczenie Chińskiej Republiki Ludowej jako rewizjonistycznego mocarstwa kwestionującego – podobnie jak Rosja – globalne strategiczne przywództwo USA. Wskazuje na ograniczenia i ryzyka strategii Zachodu.

SŁOWA KLUCZOWE: Ukraina, Rosja, Zachód, konflikt

ABSTRACT

Some Reflections on the Strategic Dimension of the War in Ukraine

This chapter contains remarks on some strategic aspects of the war in Ukraine. It discusses Russia's hostility towards the West and support for Russia from anti-Western developing countries. It emphasises the importance of the People's Republic of China as a revisionist power questioning – like Russia – the strategic global leadership of the US. It points to the limitations and risks of the West's strategy.

KEYWORDS: Ukraine, Russia, West, conflict

Wprowadzenie

Agresja Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. zapoczątkowała nowy etap rozwoju stosunków międzynarodowych i bezpieczeństwa globalnego. Przygotowywana przez wąski krąg zaufanych ludzi Władimira Putina, w większości wywodzących się ze służb specjalnych, zbrojna napaść miała mieć epokowy wymiar: urzeczywistnić imperialny, historyczny, wszechruski projekt scalenia ziem będących kolebką cywilizacji rosyjskiej z państwem rosyjskim na czele; zniszczyć naród, państwo i gospodarkę Ukrainy, odmawiając im racji bytu; upokorzyć „zgniły i bezbożny” Zachód; stać się architektem nowego nieliberalnego porządku międzynarodowego.

Rosja uderzyła na Ukrainę z zamiarem uratowania idei imperialnej, stanowiącej nie tylko ideologiczną podbudowę putinizmu, ale też jedyny czynnik spajający Kreml, państwo rosyjskie i Rosjan. Współczesna Rosja pod hasłem „ruskiego miru” („rosyjskiego świata”) kultywuje swoistą odmianę nacjonalizmu jako mieszanki panslawizmu, bolszewizmu, euroazjatyzmu (w ujęciu Aleksandra Dugina)¹ i nostalgii za imperialną przeszłością. Rosyjska wersja „turbopatriotyzmu” przesyciona jest szowinistycznym etnonacjonalizmem i podbudowana mitami politycznymi oraz stereotypami.

Kreśląc pełną rozmachu wizję „ruskiego miru” krzewionego przez trójjedyny naród rosyjski, Putin zlekceważył cały dorobek myśli strategicznej i sztuki wojennej odnoszący się do wielkich konfliktów zbrojnych wszczynanych przez pretendenta do przywództwa regionalnego lub ogólnoświatowego. Już bowiem chiński generał i strateg Sun Tzu zauważał przed 25 wiekami: „Niemożliwe jest, aby w kraju panował dostatek podczas długotrwałej wojny. Tak więc jeśli ktoś nie zna dobrze zagrożeń, jakie niesie wojna, nie potrafi też dobrze spożytkować jej korzyści”².

Niniejszy rozdział zawiera kilka spostrzeżeń dotyczących wybranych strategicznych aspektów wojny w Ukrainie. Zostały one sformułowane na podstawie obserwacji i analizy dokumentów, oficjalnych wypowiedzi decydentów, informacji prasowych i wpisów w mediach społecznościowych, a także szybko rosnącej literatury przedmiotu. Pierwszym wątkiem poruszonym w tym rozdziale jest dążenie do odzyskania przez Rosję pozycji globalnego mocarstwa, utraconej po rozpadzie ZSRR, nad czym tak mocno ubolewał Putin. Drugie zagadnienie to ekosystem konfliktu oparty na powstrzymywaniu rozprzestrzenienia konfliktu bez zasadniczej szkody dla strategicznych

¹ Zob.: P. Eberhardt, *Koncepcje geopolityczne Aleksandra Dugina*, „Przegląd Geograficzny” 2010, nr 82, s. 221-240.

² W. Sun, B. Sun, *Sztuka Wojny oraz 36 chytrych sztuczek*, przeł. J. Zawadzki, b.m. 2008, s. 20, [online] <https://nfsec.pl/media/sztukawojny.pdf>, 3 II 2023.

interesów Rosji. Ostatnia kwestia to determinanty przewlekłości konfliktu i prognozy jego rozwoju w najbliższych miesiącach.

Make Russia great again

Wiele wskazuje na to, że napaść na Ukrainę była objawem rosyjskiej imperialnej „andropauzy”: uwiąznięcia mocarstwowej potencji, rozbioru państwa przez tajne służby, oligarchów i prokremlowskie lokalne sitwy, gospodarki zdominowanej przez archaiczne sektory przemysłu wydobywczego i rolnictwa, wszechobecnego nepotyzmu i korupcji, niereformowalności instytucji publicznych i struktur administracji państwowej. Towarzyszyła temu atrofia ustroju politycznego, erozja kruchych fundamentów demokratycznych położonych naprędce w schyłkowej fazie rozpadu ZSRR. Proces dławienia opozycji i załazków społeczeństwa obywatelskiego, przyspieszony przez Putina, doprowadził do zbudowania totalitarnej maszyny władzy niszczącej opozycję i paraliżującej społeczeństwo. Przyczepiony jak listek figowy termin „nieliberalna demokracja” w karykaturalny sposób legitymizował reżim Putina w oczach Zachodu.

Symptomy słabnięcia Rosji i narastania dystansu nie tylko wobec mocarstw zachodnich, ale i strategicznych partnerów z BRICS³ pogłębiały kompleks niższości rosyjskiej wierzuszki i popychały ku radykalnym rozwiązaniom. Plan odbudowy mocarstwowej pozycji Rosji na arenie globalnej był karykaturą programów dwóch poprzednich amerykańskich prezydentów: Baracka Obamy i Donalda Trumpa. Putin, tak jak Trump, chce znowu uczynić swoje państwo potęgą. Rosyjska wersja *make America great again* oparta była na sile, strachu oraz zręcznej manipulacji wykorzystującej sprawdzone metody i techniki walki informacyjnej. Przewrotnie wykorzystywała wykoślawiony Obamowski slogan *yes we can*, zakładając zdolność łamania wszelkich ograniczeń i barier, które nakładały na kurczące się rosyjskie państwo i naród: globalizacja, modernizacja, postęp technologiczny, wielokulturowość oraz normy prawa międzynarodowego i zasady pokojowej współpracy.

Putiniowska Rosja, dokonując zbrojnej napaści na Ukrainę, postawiła siebie ponad ładem, prawem i moralnością międzynarodową, kreując swą mocarstwowość w środowisku anarchii międzynarodowej, odrzucając przyjęte przez Zachód wzorce porządku liberalnego. Rosja rzuciła wyzwanie nie tylko Zachodowi, ale i systemowi bezpieczeństwa

³ BRICS (skrótowiec od pierwszych liter angielskich nazw państw, tj. Brazylii, Rosji, Chińskiej Republiki Ludowej, Indii i Republiki Południowej Afryki) to formuła współpracy państw dążących do osiągnięcia w dłuższej perspektywie czasu gospodarczej przewagi nad mocarstwami Zachodu, z USA na czele.

międzynarodowego, w którym była zakotwiczona instytucjonalnie od końca II wojny światowej. Wystąpiła w roli globalnego gangstera, który napada sąsiadów, straszy ich obrońców wrogimi posunięciami, wliczając w to szantaż nuklearny, mając poczucie kompletnej bezkarności. Rosyjskie *we can do it* przybrało najsłabsze, najbardziej odrażające formy krwawej przemocy, rozbojów i szantażu. Podstępne manipulowanie informacją, ograniczanie dostaw surowców energetycznych i zboża początkowo spotkało się z bezsilnością ze strony społeczności międzynarodowej, a zarazem cyniczną kolaboracją ze strony niektórych państw (takich jak Chiny, Indie czy Iran, zawierające korzystne kontrakty handlowe z Rosją).

Do antyzachodniej retoryki Moskwy kremlowscy spin doktorzy dorzucili wątek antykolonialny i antyimperialny, nośny wśród wielu państw afrykańskich i azjatyckich oraz – w połączeniu z antyamerykanizmem (czy raczej „antyjankesizmem”) – latynoamerykańskich. Znamienne były stanowiska tych państw na forum ONZ. To nie był rok 2001, gdy rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1373, przyjęta nazajutrz po ataku z 11 września, wzywającą do współpracy międzynarodowej w walce z terroryzmem, została przyjęta jednogłośnie, zaś od poparcia globalnej wojny z terroryzmem, ogłoszonej przez prezydenta USA George’a W. Busha uchylili się jedynie garstka atawistycznie antyamerykańskich (i antyzachodnich) rządów. W 2022 r. głosowania na forum ONZ potępiające agresję Rosji na Ukrainę, jak i te pozbawiające Rosję członkostwa w Komisji Praw Człowieka, pokazały, że istnieje znacząca grupa państw rozwijających się, które nie zamierzają szkodzić Rosji. Istotne było to, iż w tej grupie znalazła się Chińska Republika Ludowa.

Jeszcze większy kontrast uwidocznił się na płaszczyźnie pomocy materialnej dla Ukrainy. Rejestr prowadzony przez Instytut Gospodarki Światowej w Kilonii⁴ pokazuje wyraźnie, że ponad 90% środków pomocowych pochodzi z zaledwie sześciu podmiotów (USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Kanady, Polski, a także Unii Europejskiej). Jeszcze większe różnice dotyczą pomocy wojskowej. Ogromna większość państw świata albo nie chce pomagać Ukrainie, albo czyni to w wymiarze czysto symbolicznym. Są one natomiast zainteresowane podtrzymaniem i rozwojem handlu z Rosją, zwłaszcza importu zboża, żywności i nawozów sztucznych. Nie chcą więc „drażnić rosyjskiego niedźwiedzia” w sytuacji niestabilności i napięć w światowym handlu żywnością, surowcami energetycznymi i niektórymi metalami ziem rzadkich.

Słowem, Rosja nie stała się pariasem na arenie międzynarodowej, prowadzi całkiem aktywną działalność polityczno-dyplomatyczną (np. obecność na szczycie grupy

⁴ *Ukraine Support Tracker*, IfW – Kiel Institute for the World Economy, [online] tinyurl.com/muv8c8fa, 3 II 2023.

G20 w Indonezji w listopadzie 2022 r., kontakty dwustronne) i jest odbierana nie jako agresor i okupant, lecz mocarstwo, które odważyło się rzucić wyzwanie Zachodowi, uosobianemu przez USA i NATO, kojarzonemu z obcą kulturą, drapieżnymi korporacjami oraz interwencjami zbrojnymi.

Rosja nie może wygrać tej wojny...

...ale nie może też jej przegrać. Państwa Zachodu, ze Stanami Zjednoczonymi na czele, zmagają się ze strategicznym dylematem, od którego zależy nowy światowy układ sił. Jakie miejsce ma w nim zajmować Rosja i jakie mechanizmy należy uruchomić, by powstrzymać agresywność jej polityki i spożytkować jej zasoby? Ta kwestia nurtuje także te państwa, które – tak jak Chiny czy Indie – tolerują rosyjską agresję zbrojną i szantaż surowcowy, gdyż nie są one skierowane przeciw nim, a – co więcej – przynoszą im określone korzyści ekonomiczne oraz geostrategiczne. Z perspektywy Zachodu i liberalnej wizji ładu międzynarodowego Rosja zasługuje na potępienie, ale nie wykluczenie. Taką narrację prezentował m.in. prezydent Francji Emmanuel Macron w apelu, by „nie upokarzać Putina”⁵, a włączyli się w nią niektórzy amerykańscy naukowcy i eksperci⁶. Wyrazicielem pragnienia ugody z Rosją, nawet kosztem rezygnacji przez Ukrainę z Krymu i okupowanych przed 24 lutego 2022 r. przez prorosyjskich separatystów terenów Donbasu, jest Henry Kissinger. Ten wytrawny amerykański dyplomata i ekspert zgadza się z postulatem Macrona, by „zrobić dla Rosji miejsce w nowym europejskim ładzie” i „dać Rosji szansę powrotu do systemu międzynarodowego”⁷. Wtórkuje mu John Mearsheimer, twierdzący z uporem godnym lepszej sprawy, iż głów-

⁵ Zob.: D. Moïsi, *Ne pas humilier Poutine: le péché d'orgueil de la France*, Institut Montaigne, 13 VI 2022, [online] tinyurl.com/2s3kwn8k, 20 VI 2022.

⁶ Zob. np.: C.A. Kupchan, *Negotiating to End the Ukraine War Isn't Appeasement*, Politico, 15 VI 2022, [online] <https://tinyurl.com/3mm9ec6d>, 20 VI 2022.

⁷ Zob.: B. Zand, *Interview with Henry Kissinger: „There Is No Good Historical Example” for War in Ukraine*, „Spiegel”, 15 VII 2022, [online] tinyurl.com/ycxhkvw9, 5 II 2023; Kissinger's Post-War Vision Puts Ukraine in NATO but Also Has an „Opening to Russia”, *Russia Matters*, 18 I 2023, [online] tinyurl.com/ykkbbjhs, 3 II 2023. Podczas Forum Ekonomicznego w Davos w styczniu 2023 r. Kissinger zmienił swoje negatywne stanowisko wobec członkostwa Ukrainy w NATO twierdząc, że przyjęcie Ukrainy do Sojuszu Północnoatlantyckiego będzie odpowiednim rozwiązaniem. Zob.: B. Forrest, *Kissinger Backs Ukraine's NATO Bid*, „The Wall Street Journal”, 17 I 2023, [online] tinyurl.com/3jyp7buw, 5 II 2023.

nym powodem rosyjskiej agresji na Ukrainę był lęk przed włączeniem tego państwa do NATO i kryzys wywołany na tym tle przez Stany Zjednoczone⁸.

Społeczeństwa Zachodu odczuwają znużenie wojną, potęgowane przez niepewność i lęk z powodu skutków ekonomicznych tego konfliktu i zwiększającego się prawdopodobieństwa jego długotrwałości. Rządy czołowych krajów Zachodu muszą brać pod uwagę nastroje społeczne i słabnącą wolę obywateli wspierania działań, które wprawdzie są uzasadnione racjami moralnymi i politycznymi, ale są na dłuższą metę uciążliwe i kosztowne. Znacząca część mieszkańców nie tylko nie zamierza „umierać za Kijów”, ale nie życzy sobie, by „wojna na Wschodzie” odbiła się na ich kieszeniach, pokrzyżowała plany wakacyjne czy stale zakłócała „święty spokój”. Zwracali na to uwagę wytrawni analitycy współczesnej polityki europejskiej w raporcie opublikowanym przez Europejską Radę Stosunków Zagranicznych (ECFR)⁹. Zwolennicy „świętego spokoju” nie chcą, by ich państwa angażowały się w konflikt w Ukrainie, zwłaszcza, gdy miałyby to wiązać się ze zwiększonymi wydatkami publicznymi. Uważają, że pomoc wojskowa dla Ukrainy prowadziłaby do niepotrzebnej eskalacji konfliktu, mogłaby sprowokować Rosję do sięgnięcia po broń nuklearną, a w końcu oddaliłaby perspektywę zakończenia wojny w drodze negocjacji pokojowych.

Dobłą ilustracją presji wywieranej na władze przez obóz „świętego spokoju” są Niemcy. Sondaże opinii publicznej wskazują na systematyczny spadek poparcia dla Ukrainy i sankcji wobec Rosji. Badania przeprowadzone przez Fundację Bertelsmanna pokazały, że we wrześniu 2022 r. tylko 48% Niemców popierało dostawę broni dla Ukrainy¹⁰. Sondaż dotyczący dostarczenia Ukrainie czołgów Leopard 2, przeprowadzony 6 stycznia 2023 r., wykazał, że tylko 38% respondentów poparłoby taką decyzję, a 50% było przeciwnych¹¹. Te nastroje społeczne wpływają na zachowania kanclerza Olafa Scholza, który lawiruje między opcją aktywnego wsparcia wojskowego Ukrainy przez główne mocarstwa Zachodu (do których RFN chciałaby się zaliczać), tj. USA i Wielką Brytanię, a wewnętrznym oporem zarówno w kraju, jak i w macierzystej partii kanclerza, tj. Socjaldemokratycznej Partii Niemiec (SPD). Znamienne jest to, że właśnie SPD, obok skrajnie prawicowej i prorosyjskiej Alternatywy dla Niemiec (AfD),

⁸ I. Chotiner, *John Mearsheimer on Putin's Ambitions After Nine Months of War*, „The New Yorker”, 17 XI 2022, [online] tinyurl.com/mrx525xm, 3 II 2023.

⁹ I. Krastev, M. Leonard, *Peace Versus Justice: The Coming European Split Over the War in Ukraine*, European Council on Foreign Relations, czerwiec 2022, [online] tinyurl.com/rk88enu8, 3 II 2023.

¹⁰ I. Hoffmann, *Public Support for Ukraine – End of Summer, End of Solidarity?*, Bertelsmann Stiftung, 8 XII 2022, [online] tinyurl.com/3rsev9ms, 3 II 2023.

¹¹ A. Kielar, *Niemcy przeciwni dostawom broni na Ukrainę. Chodzi o czołgi Leopard i bojowe wozy pancerne Marder*, i.pl, 9 I 2023, [online] tinyurl.com/35rxcxs4, 3 II 2023.

jest stronnictwem, w którym przeważają zwolennicy „świętego spokoju” i pokojowego, negocyjacyjnego zakończenia wojny w Ukrainie. Jeszcze bardziej niepokojące są wypowiedzi szefów rządów państw członkowskich UE, takich jak Węgry, Chorwacja czy Bułgaria, którzy pozwalają sobie na jawnie prorosyjskie i zarazem antyukraińskie oświadczenia.

Słabnie także wola pomocy dla Ukrainy ze strony Amerykanów. W badaniach przeprowadzonych przez Pew Research Center w styczniu 2023 r. widać, że odsetek osób uważających, że USA zanadto pomagają Ukrainie, wyraźnie wzrósł w ostatnich miesiącach, choć nadal jest stosunkowo niewysoki (26%). Spada też odsetek Amerykanów (zwłaszcza tych, którzy popierają republikanów) uważających, że wojna rosyjsko-ukraińska jest największym zagrożeniem dla Stanów Zjednoczonych¹². Choć administracja Joe Bidena przy poparciu Kongresu zaplanowała na rok podatkowy 2023 pakiet pomocy o wartości 45 mld USD, ewentualne zwiększenie wsparcia dla Ukrainy będzie coraz trudniejsze do przyjęcia zarówno przez administrację, jak i obywateli USA.

Umiejętnie zaplanowana komunikacja strategiczna Rosji, oparta na narracji „denazyfikacji Ukrainy”, może być istotnym czynnikiem oddziaływania na międzynarodową opinię publiczną. Podsycanie obaw przed nieprzewidywalnymi decyzjami Rosji, pociągającymi za sobą rosnące i długotrwałe koszty ze strony Zachodu, może wzmocnić obóz *Russlandversteher*, rozumiejących racje i obawy Rosji i skłonnych do negocjacji z Putinem w sprawie Ukrainy. Dotychczas działania zmierzające w tym kierunku nie przyniosły żadnego pozytywnego efektu, może z wyjątkiem zimnego przysznica zgotowanego Emmanuelowi Macronowi i Olafowi Scholzowi przez Putina, zdecydowanie odrzucającego podjęcie negocjacji pokojowych przed osiągnięciem zasadniczych celów „operacji specjalnej”. Niemniej opcja zamrożenia konfliktu, bez formalnej zgody na aneksję południowo-wschodnich obwodów Ukrainy przez Rosję, ale bez racjonalnych przesłanek odwrócenia tego stanu rzeczy, może być kusząca nie tylko dla państw życzliwych Moskwie, ale i dla Zachodu.

And the war goes on... Wnioski na najbliższe miesiące

Reżim Putina długo przygotowywał się do agresji zbrojnej na Ukrainę, skupiając się przede wszystkim na systematycznym i pogłębionym rozpoznaniu nastrojów w państwach Zachodu i dostosowywaniu „aktywnych środków” (*aktivnyje mieroprijatija*)

¹² A. Dunn, *As Russian Invasion Nears One-year Mark, Partisans Grow Further Apart on U.S. Support for Ukraine*, Pew Research Center, 31 I 2023, [online] tinyurl.com/c986ubcx, 3 II 2023.

oddziaływania na elity i społeczeństwa. Manipulacja polityczna, korupcja elit za pośrednictwem sterowanych z Kremla korporacji, organizacji pozarządowych, fundacji i ośrodków analitycznych, dezinformacja i walka informacyjna to metody stosowane od wielu lat przez rosyjski aparat przemocy. Nawet jeśli Putin zlekceważył sygnały ostrzegawcze dotyczące stanu rosyjskich sił zbrojnych, szczególnie w odniesieniu do zdolności logistycznych armii, jak też zdolności bojowych Ukrainy, to diagnoza słabości Zachodu może być kluczowa dla dalszego przebiegu działań wojennych. Strategicznym celem Federacji Rosyjskiej jest upokorzenie Zachodu, pokazanie narodowi rosyjskiemu i całemu światu, że pomoc państw zachodnich dla Ukrainy zakończy się tak, jak seria wojen Zachodu toczonych w okresie pozimnowojennym: gorzką porażką, upokarzającym odwrotem i traumą na długie lata.

Rosja nie liczy się ze stratami, pozostając w przekonaniu, częściowo słusznym, że nadal dysponuje znacznymi rezerwami wojennymi: ludzkimi, materiałowymi i finansowymi. Choć rozporządza nimi nad wyraz rozrzutnie, utrzymuje stały i wysoki potencjał bojowy nie tylko wiążący siły ukraińskie wzdłuż ponadtyśakilometrowej linii frontu, ale i dający możliwość jego odtwarzania, a w razie konieczności znaczącego zwiększenia. Mimo sankcji nałożonych przez Zachód gospodarka rosyjska nie doznała załamania (spadek PKB w 2022 r. wyniósł tylko 2,3% a deficyt budżetowy 1,1%)¹³, a przesunięcie potencjału produkcyjnego do sektora zbrojeniowego może dać znaczny impuls wzrostowy. Tym bardziej, że Rosja nadal dysponuje imponującymi rezerwami finansowymi, które na koniec 2022 r. miały szacunkową wartość 567 mld USD¹⁴, a bilans handlu zagranicznego wykazał nadwyżkę 282 mld USD w 2022 r.¹⁵

Szanse na negocjacje pokojowe są znikome. Żaden z kluczowym graczami nie wierzy w realność rozwiązania konfliktu na drodze dyplomatycznej. Tę ewentualność będą podnosić gracze drugoplanowi (tacy jak Turcja, Indie lub Kazachstan), chcąc wykorzystać ją do chwilowego zaistnienia w spektaklu konfrontacji między Rosją a Zachodem. Trzeba pamiętać, że w rosyjskiej kulturze politycznej wyciągnięcie ręki do zgody odbierane jest jako oznaka słabości. Propozycja negocjacji jest dopuszczalna wyłącznie jako sposób narzucenia własnej woli i wymuszenia rozwiązania korzystnego dla Rosji. Ukraina ma tego świadomość, stąd też stara się unikać zarzutów braku woli kompromisu, wyrażając ustami prezydenta Wołodymyra Zełenskiego przekonanie, że wojna może się zakończyć poprzez dyplomację, przy stole negocyjnym. Jednocześnie

¹³ *Economic and Financial Indicators*, „The Economist”, 21-27 I 2023, s. 80.

¹⁴ *Russia Foreign Exchange Reserves*, Trading Economics, 13 I 2023, [online] <https://tradingeconomics.com/russia/foreign-exchange-reserves>, 3 II 2023.

¹⁵ *Russia Posts Record Current Account Surplus of \$227 Bln in 2022*, Reuters, 17 I 2023, [online] tinyurl.com/xw2ab67s, 3 II 2022.

nie rząd ukraiński twardo stoi na stanowisku, że rezygnacja z prawa do integralności terytorialnej Ukrainy nie wchodzi w rachubę i że jakiekolwiek ustępstwa terytorialne na rzecz Rosji nie mogą być warunkiem podjęcia negocjacji pokojowych.

Rosyjska strategia opiera się na uporczywym trwaniu w stanie paranoi ukształtowanym przez wieloletnią, cierpliwą i konsekwentną operację zniewolenia aparatu władzy, gospodarki i społeczeństwa przez sprzysiężenie funkcjonariuszy tajnych służb (FSB i GRU) z Władimirem Putinem na czele. Potężna machina propagandowa, manipulująca opinią publiczną (nie tylko w Rosji), uwiarygadnia agresję zbrojną w oczach społeczeństwa rosyjskiego i stawia państwo oraz naród w sytuacji bez wyjścia. Analogie z wielką wojną ojczyźnianą są celowe i dalekosiężne. Rosja nie spocznie, dopóki nie odniesie zwycięstwa, jakkolwiek zostałoby ono zdefiniowane. Wojna na wyczerpanie, o zmiennych fazach intensywności działań zbrojnych, ale stałych i akceptowalnych kosztach (ludzkich, materialnych, politycznych), jest metodą podtrzymania reżimu Putina u władzy i stopniowego kruszenia resztek oporu w samej Rosji (głównie w radykalnym odłamie sił zbrojnych FR i służb specjalnych, rozczarowanym niewielkimi zdobyczami terytorialnymi przy wysokich stratach własnych) oraz zmiękczenia ostracyzmu na arenie międzynarodowej.

Bibliografia

- Chotiner I., *John Mearsheimer on Putin's Ambitions After Nine Months of War*, „The New Yorker”, 17 XI 2022, [online] tinyurl.com/mrx525xm.
- Dunn A., *As Russian Invasion Nears One-year Mark, Partisans Grow Further Apart on U.S. Support for Ukraine*, Pew Research Center, 31 I 2023, [online] tinyurl.com/c986ubcx, 3 II 2023.
- Economic and Financial Indicators*, „The Economist”, 21-27 I 2023, s. 80.
- Eberhardt P., *Koncepcje geopolityczne Aleksandra Dugina*, „Przegląd Geograficzny” 2010, nr 82, s. 221-240, <https://doi.org/10.7163/PrzG.2010.2.4>.
- Forrest B., *Kissinger Backs Ukraine's NATO Bid*, „The Wall Street Journal”, 17 I 2023, [online] tinyurl.com/3jyp7buw.
- Hoffmann I., *Public Support for Ukraine – End of Summer, End of Solidarity?*, Bertelsmann Stiftung, 8 XII 2022, [online] tinyurl.com/3rsev9ms.
- Kissinger's Post-War Vision Puts Ukraine in NATO but Also Has an „Opening to Russia”*, Russia Matters, 18 I 2023, [online] tinyurl.com/ykkbbjhs.
- Kielar A., *Niemcy przeciwni dostawom broni na Ukrainę. Chodzi o czołgi Leopard i bojowe wozy piechoty Marder*, i.pl, 9 I 2023, [online] tinyurl.com/35rxcxs4.
- Krastev I., Leonard, M., *Peace Versus Justice: The Coming European Split Over the War in Ukraine*, European Council on Foreign Relations, czerwiec 2022, [online] tinyurl.com/rk88enu8, 3 II 2023.

- Kupchan C.A., *Negotiating to End the Ukraine War Isn't Appeasement*, „Politico”, 15 VI 2022, [online] tinyurl.com/nhufd9dm, 20 VI 2022.
- Moïsi D., *Ne pas humilier Poutine: le péché d'orgueil de la France*, Institut Montaigne, 13 VI 2022, [online] tinyurl.com/2s3kwn8k.
- Russia Foreign Exchange Reserves*, Trading Economics, 13 I 2023, [online] <https://tradingeconomics.com/russia/foreign-exchange-reserves>, 3 II 2023.
- Russia Posts Record Current Account Surplus of \$227 Bln in 2022*, Reuters, 17 I 2023, [online] tinyurl.com/xw2ab67s, 3 II 2022.
- Sun W., Sun, B., *Sztuka Wojny oraz 36 chytrych sztuczek*, przeł. J. Zawadzki, b.m. 2008, s. 20, [online] <https://nfsec.pl/media/sztukawojny.pdf>.
- Ukraine Support Tracker*, IfW – Kiel Institute for the World Economy, [online] tinyurl.com/muv8c8fa.
- Zand B., *Interview with Henry Kissinger. „There Is No Good Historical Example” for War in Ukraine*, „Spiegel”, 15 VII 2022, [online] tinyurl.com/ycxhkvw9.

Minął rok od brutalnej napaści zbrojnej Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Rosyjska agresja była ciosem w chwiejący się liberalny porządek międzynarodowy łączony z uniwersalnymi – jak się wydawało – wartościami i zasadami, takimi jak praworządność, suwerenność, pokój czy współpraca. Była również brutalnym aktem podważenia zrębów pozimnowojennego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, kwestionującym jego logikę oraz rewidującym mechanizmy utrzymujące go w stanie względnej równowagi.

Wybuch wojny w Ukrainie wstrząsnął fundamentami porządku międzynarodowego i wyzwolił energię, która podsyca działania zbrojne oraz odsuwa perspektywę pokojowego zakończenia wojny w odległą przyszłość. Ma to istotne konsekwencje nie tylko dla bezpośrednich stron konfliktu, tj. Rosji i Ukrainy, lecz także dla państw graniczących z obydwooma krajami, w tym Polski.

Niniejsza książka zawiera zestaw krótkich artykułów analityczno-prognostycznych napisanych przez naukowców z Katedry Bezpieczeństwa Narodowego, odnoszących się do zasadniczych aspektów wojny w Ukrainie i jej różnorodnych reperkusji, w szczególności skutków dla bezpieczeństwa Polski.

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-880-1

9 788381 388801